

28 августа 2014

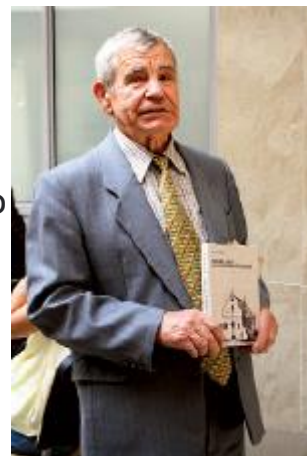
Аўтар слоў знакамітай рускай песні “По диким степям Забайкалья” — ураджэнец вёскі Каловічы Вілейскага раёна

Жыў у Маскве — а душа па Айчыне тужыла...

Іван Бяляцкі

Аўтар слоў знакамітай рускай песні “По диким степям Забайкалья” — ураджэнец вёскі Каловічы Вілейскага раёна

Калі ў галерэі “Лабірынт” Нацыянальнай бібліятэкі праходзіла выстава “Божы дар Івана Кандрацьева”, прысвечаная 165-м угодкам беларускага паэта, пісьменніка і драматурга, то многія ўпершыню даведаліся, хто гэта такі. Зрэшты, многія ведаюць яго песню “По диким степям Забайкалья”, якая лічыцца народнай. І, аказваецца, рускія казкі “Снегурочка”, “Сивка-Бурка вещь каурка” ды іншыя, а яшчэ шматлікія песні апрацаваны менавіта нашым суайчыннікам. Да таго ж Іван Кандрацьеў напісаў раманы “Салтычыха”, “Гуны”, ён аўтар зборнікаў паэзіі “Пад шум дубраў”, “Думы і былі”, шматлікіх вершаў і рамансаў, гістарычных нарысаў “Сівая старына Масквы”. Была вядомаю раней яго дзіцячая чытанка “Іскра Божая” — кажуць, менавіта па ёй вучылася чытаць пакаленне Купалы.

І вось імя таленавітага земляка дзякуючы шматгадовай працы доктара культуралогіі Аляксандра Смоліка, які працуе ў Беларускай дзяржуніверсітэце культуры і мастацтваў, вяртаецца з небыцця. Выйшла яго манаграфія “Божы дар Івана Кандрацьева”. У першай частцы — звесткі пра жыццё і творчасць пісьменніка, у другой — яго выбраныя творы. Але пошукі прадаўжаюцца. Дарэчы, даследчыку вядома, што ў Кандрацьева былі 34 псеўданімы, аўтар кнігі ведае толькі 17. Пра значнасць асобы можна меркаваць, згадаўшы прымаўку “З кім пазнаешся, такім і сам станешся”: у атачэнні беларуса былі І. Сурыкаў, А. Саўрасаў, Я. Назараў, С. Дрожын, І. Левітан ды шмат іншых вядомых і таленавітых людзей. Пра тое можна даведацца з главы “У сузор’і імён”.

Даследчык пачынаў пошукі з Вільнюскага архіва, працягваў у бібліятэках Масквы, дзе, па меркаванні экспертаў, ёсць больш за 70 кніг Кандрацьева. Дарэчы, важная акалічнасць: Аляксандр Смолік і Іван Кандрацьеў — землякі, абодва нарадзіліся ў вёсцы Каловічы. Згадаем яшчэ імя краязнаўца Анатоля Рогача, які таксама з Вілейшчыны. Менавіта ён пачаў вяртаць імя масквіча-беларуса на Бацькаўшчыну, справу прадоўжыў Смолік. Пэўна, усіх траіх аб'ядноўвае не толькі Вілейшчына, любоў да яе, але і апантанае жаданне ведаў. Між тым Вілейка ўжо правяла Першыя Кандрацьеўскія чытанні. Па задуме Аляксандра Смоліка, яны будуць праходзіць раз на два гады, наступныя — у Маскве. Прафесар запрасіў розных даследчыкаў і ўсіх, хто цікавіцца беларускай гісторыяй, паўдзельнічаць у чытаннях.

На прэзентацыі выставы ў Нацыянальнай бібліятэцы адна з удзельніц першых чытанняў, кандыдат культуралогіі Таісія Сухоцкая казала: уся творчасць Кандрацьева пранізана трагізмам, тугою. Ад чаго так? Пражыў таленавіты беларус амаль усё жыццё ў Расіі, ды не страціў духоўнай повязі з роднай зямлёй. Неспакой быў на душы, пэўна, і ад таго, што выйшаў з сялянства і на сабе зведаў беднасць, голад — таму добра разумеў мары народныя, народную творчасць, меў чуйную душу, талент, “Божы дар”. Згадаем прыклады ягоных балад, у якіх гучаць беларускія матывы: “Литвинка”, “В ночь на Купалу”, “Мститель”... Туга так і льецца з верша ў верш. “Ягоныя вершы лічаць народнымі, і гэта лепшая адзнака творчасці Івана Кандрацьева”, — зазначыла Лідзія Шагойка з Музея літаратуры.

Нашых землякоў за мяжой цяпер — сотні тысяч. Але ці ўсе яны знойдуць сябе на чужыне? Ці не забудуць Бацькаўшчыну? А яна — ці будзе іх памятаць? Гісторыя мае шмат прыкладаў таго, што сапраўдны беларускі талент прарасце і багата закаласіцца на любой глебе. Варта толькі не забывацца на сваю духоўную повязь з зямлёй, культурай, традыцыямі продкаў.